

Sygn. akt II Ca 1010/13

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Grzesik

Sędziowie: SO Mariola Wojtkiewicz

SO Sławomir Krajewski (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2013 roku w Szczecinie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Skarbu Państwa - Prokuratury Okręgowej w (...)

z udziałem R. B.

o wpis hipoteki przymusowej

na skutek apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 19 lipca 2013 roku, w sprawie o sygn. akt Dz. Kw. 11585/13

zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że nakazuje wpisać w dziale IV księgi wieczystej KW (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie hipotekę przymusową do kwoty 276.000 (dwieście siedemdziesiąt sześć tysięcy) złotych na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratury Okręgowej w Szczecinie, na podstawie postanowienia Prokuratora w Prokuraturze Okręgowej w Szczecinie z dnia 6 maja 2013 roku, sygn. akt V Ds 22/12.

UZASADNIENIE

W dniu 27 maja 2013 roku wpłynął do Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wniosek Skarbu Państwa – Prokuratury Okręgowej w Szczecinie o wpis hipoteki przymusowej do kwoty 276.000 zł w dziale IV księgi wieczystej (...) prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny nr (...) przy ul (...) w S..

Do przedmiotowego wniosku przedłożono prawomocne postanowienie Prokuratury Okręgowej S. z dnia 6 maja 2013 roku, w sprawie sygn. akt V Ds 22/12, o zabezpieczeniu majątkowym grożącej R. B. grzywny w kwocie, co najmniej 200 stawek dziennych po 500 zł każda tj. 100.000 zł oraz obowiązku naprawienia szkody w kwocie 176.000 zł, poprzez ustanowienie i obciążenie hipoteką przymusową do łącznej kwoty 276.000 zł nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny nr (...) przy ul. (...) w S..

Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2013 roku referendarz sądowy oddalił niniejszy wniosek.

W uzasadnieniu wskazał, że księga wieczysta Kw (...) prowadzona jest dla lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w S., W dziale II jako właściciel wpisany jest R. B.. W dziale III ujawniono egzekucję komorniczą, a w dziale IV hipoteki umowne oraz hipoteki przymusowe.

Stosownie do treści art. 109 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece Wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, może na podstawie tego tytułu uzyskać hipotekę na wszystkich

nieruchomościach dłużnika (hipoteka przymusowa). Z art. 110 cytowanej ustawy wynika, iż hipotekę przymusową można uzyskać także na podstawie postanowienia prokuratora.

Kolejno podano, że z treści przepisu art. 291 § 1 kpk wynika, iż w razie popełnienia przestępstwa, za które można orzec grzywnę, przepadek, nawiązkę lub świadczenie pieniężne albo nałożyć obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, może z urzędu nastąpić zabezpieczenie wykonania orzeczenia na mieniu oskarżonego. W ramach toczącego się postępowania przygotowawczego zabezpieczenie ustanawia się na podstawie postanowienia prokuratora (art. 293 § 1 kpk), w sposób wskazany w przepisach kodeksu postępowania cywilnego (art. 292 § 1 kpk). Tym samym następuje odesłanie do części drugiej kpc - postępowanie zabezpieczające. W dalszej części podkreślono, że art. 747 kpc zawiera wyczerpujący katalog sposobów zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, w tym min. obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową. Przepis ten dotyczy wyłącznie etapu orzekania o zabezpieczeniu i nie zawiera odrębnej regulacji dotyczącej sposobu wykonania postanowień o udzieleniu zabezpieczenia. Z uwagi na sposób wykonania postanowienia o zabezpieczeniu, ustawodawca w zróżnicował wymogi formalne tych postanowień. W treści w art. 743 kpc wskazano na dwa rodzaje postanowień zabezpieczających: takie, które podlegają wykonaniu w drodze egzekucji i takie, które podlegają wykonaniu w inny sposób. Postanowienie o zabezpieczeniu wydane przez Prokuraturę Okręgową w Szczecinie nie podlega wykonaniu w drodze egzekucji należy, więc do drugiej grupy postanowień, o których mowa wyżej.

W konsekwencji podstawą wpisu hipoteki stanowić powinno postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym wydane na podstawie art. 293 § 1 kpk zaopatrzone we wzmiankę o wykonalności nadaną przez sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika.

Tym samym, wobec braku wzmianki o wykonalności, o której mowa w art. 743 § 2 kpc stwierdzono, że zaszła przeszkoda do dokonania wpisu.

Skargę na powyższe orzeczenie referendarza sądowego wniósł wnioskodawca i zaskarżając je w całości, wniósł jego zmianę i dokonanie wpisu hipoteki przymusowej.

Orzeczeniu zarzucono błędną wykładnię przepisu prawa procesowego art. 743 § 2 kpc polegającą na przyjęciu, iż podstawą do dokonania wpisu hipoteki powinno być postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym zaopatrzone w wzmiankę o wykonalności, podczas gdy postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym na nieruchomości stanowi w pełni samodzielny tytuł wykonawczy, stanowiący podstawę wpisu w sądowej księdze wieczystej hipoteki przymusowej.

W uzasadnieniu wskazanym zostało, że zgodnie z art. 743 § 1 kpc, jeżeli postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia majątkowego podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd nadaje mu klauzulę wykonalności z urzędu. Biorąc pod uwagę brzmienie art. 777 kpc i art. 783 § 1 kpc wynika jednoznacznie, że klauzulę wykonalności nadaje się jedynie takim aktom, które mogą podlegać wykonaniu w drodze egzekucji sądowej. Wiąże się to w sposób oczywisty z funkcją instytucji klauzuli wykonalności - stanowiącą potwierdzenie, że konkretne rozstrzygnięcie może zostać przymusowo wykonane w postępowaniu przed sądowym organem egzekucyjnym. Kolejno podkreślił, że postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym na nieruchomości stanowi w pełni samodzielny tytuł wykonawczy, stanowiący podstawę wpisu w sądowej księdze wieczystej hipoteki przymusowej. Wspomniany wpis nie stanowi czynności egzekucyjnej wymagającej pośrednictwa komornika i konsekwentnie nie jest wymagane wystąpienie do sądu o nadanie postanowieniu o zabezpieczeniu majątkowym klauzuli wykonalności. Stanowisko to odnieść należy także do instytucji wzmianki o wykonalności (art. 743 § 2 kpc) mającej ogólne zastosowanie do zabezpieczenia podlegającego w inny sposób niż w drodze egzekucji, która w przypadku postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym na nieruchomości nie jest wymagana.

Dalej podniesiono, że egzekucja samoistnego przypadku bądź w połączeniu z innymi środkami karnymi i karą grzywny prowadzi urząd skarbowy według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, które nie przewidują instytucji klauzuli wykonalności, wobec czego zasadne jest odstąpienie od procedury wykonawczej właściwej dla postępowania cywilnego. Tym samym, jest to argument przemawiający za zbędnością uzyskania wzmianki o

wykonalności na postanowieniu o zabezpieczeniu majątkowym wydanym przez prokuratora. Zwrócił również uwagę, że w oparciu o art. 110 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, podstawą wpisu hipoteki przymusowej do ksiąg wieczystych jest również postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym. Oznacza to, że dla dokonania wpisu o zabezpieczeniu w księdze wieczystej nie jest konieczne uzyskanie wzmianki o wykonalności nadanej przez sąd, a wystarczy samo postanowienie prokuratora w tym przedmiocie.

Postanowieniem z dnia 19 lipca 2013 roku (sygn. akt Dz. Kw 11585/13) Sąd Rejonowy Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie skargę oddalił.

Motywuując powyższe rozstrzygnięcie Sąd wskazał, że art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece stanowi, że w celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelności wynikającej z określonego stosunku prawnego można nieruchomości obciążyć prawem, na mocy którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości (hipoteka). Natomiast zgodnie z treścią art. 110 ustawy o księgach wieczystych i hipotece hipotekę przymusową można uzyskać także na podstawie postanowienia sądu o udzieleniu zabezpieczenia, postanowienia prokuratora, na mocy przepisów szczególnych na podstawie decyzji administracyjnej, chociażby decyzja nie była ostateczna, albo zarządzenia zabezpieczenia dokonanego na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Przy czym, jeżeli podstawą wpisu hipoteki przymusowej ma być postanowienie prokuratora, to mogą to być jedynie postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu roszczenia dochodzonego w drodze powództwa cywilnego zgłoszonego w toku postępowania przygotowawczego (art. 69 § 2 kpk) oraz postanowienia o zabezpieczeniu wydawane w przypadkach wymienionych w art. 291 w zw. z art. 293 § 1 kpk - ze wzmianką o wykonalności. Dodał, że postanowieniu prokuratora wzmiankę nadaje sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika. Kolejno podkreślił, że jak wynika z postanowienia Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 stycznia 2006 r. (II AKz 739/05, KZS 2006/4/96) hipoteka, winna zostać ustanowiona na rzecz Skarbu Państwa ze wskazaniem odpowiedniego statio fisci.

W dalszej części Sąd podał, że w niniejszym przypadku przedłożone do wniosku zostało postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym z dnia 24 kwietnia 2013 roku, sygn. akt V Ds.57/12. Zgodnie z treścią art. 110 ustawy o księgach wieczystych i hipotece na podstawie takiego postanowienia prokuratora można uzyskać hipotekę przymusową. Postanowieniu prokuratora nie została jednak nadana wzmianka o wykonalności przez sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika (uchwała SN z 20 grudnia 2007 r., I KZP 35/07). Nie mogło, więc stanowić, zdaniem Sądu, podstawy wpisu hipoteki. Sąd zważył, że z treści przepisu art. 291 § 1 k.p.k. wynika, iż w razie popełnienia przestępstwa, za które można orzec grzywnę, przepadek, nawiązkę lub świadczenie pieniężne albo nałożyć obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, może z urzędu nastąpić zabezpieczenie wykonania orzeczenia na mieniu oskarżonego. W ramach toczącego się postępowania przygotowawczego zabezpieczenie ustanawia się na podstawie postanowienia prokuratora (art. 293 § 1 kpk), w sposób wskazany w przepisach kodeksu postępowania cywilnego (art. 292 § 1 kpk). Tym samym następuje odesłanie do części drugiej kpc - postępowanie zabezpieczające (art. 730- 757 kpc). W treści w art. 743 kpc wskazano na dwa rodzaje postanowień zabezpieczających: takie, które podlegają wykonaniu w drodze egzekucji i takie, które podlegają wykonaniu inny sposób. Postanowienie o zabezpieczeniu wydane przez Prokuraturę Okręgową w Szczecinie nie podlega wykonaniu w drodze egzekucji, należy, więc do drugiej grupy postanowień, o których mowa wyżej.

Sąd nadmienił, że rację ma skarżący, że do dokonania wpisu hipoteki przymusowej ustanowionej w celu zabezpieczenia na podstawie postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym wydawanego przypadkach wymienionych w art. 291 w zw. z art. 293 § 1 kpk wystarczającym jest wskazanie jako podstawy wpisu - postanowienia prokuratora, ale postanowienie to musi być opatrzone wzmianką o wykonalności nadaną przez sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika.

Apelację od powyższego postanowienia złożył wnioskodawca i zaskarżając postanowienie w całości, wniósł o jego zmianę poprzez dokonanie wpisu hipoteki przymusowej.

Orzeczeniu zarzucono błędną wykładnię przepisu prawa procesowego art. 743 § 2 kpc polegającą na przyjęciu, iż podstawą do dokonania wpisu hipoteki powinno być postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym zaopatrzone w wzmiankę o wykonalności, podczas gdy postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym na nieruchomości stanowi w pełni samodzielny tytuł wykonawczy, stanowiący podstawę wpisu w sądowej księdze wieczystej hipoteki przymusowej.

W uzasadnieniu apelacji skarżący powielił argumentację zawartą w ww. skardze na orzeczenie referendarza sądowego.

W odpowiedzi na apelację uczestnik wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów zastępstwa advokackiego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Uczestnik wskazał, że jedynym stawianym przedmiotowemu rozstrzygnięciu zarzutem jest zarzut błędnej wykładni przepisu prawa procesowego art. 743 § 2 kpc polegającą na przyjęciu, iż podstawą dokonania wpisu hipoteki przymusowej powinno być postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym zaopatrzone w wzmiankę o wykonalności, podczas gdy zdaniem skarżącego postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym na nieruchomości stanowi w pełni samodzielny tytuł wykonawczy, stanowiący podstawę wpisu w sądowej księdze wieczystej nieruchomości. Zarzut ten jest jednak zdaniem uczestnika chybiony i Sąd orzekający w sposób prawidłowy dokonał wykładni przepisu art. 743 § 2 kpc uznając, iż podstawą do dokonania wpisu hipoteki powinno być postanowienie prokuratora zaopatrzone we wzmiankę o wykonalności. Zgodnie z treścią powyższego przepisu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia mogą być wykonane w drodze egzekucji lub zgodnie z § 2 przepisu, w inny sposób. W tym pierwszym przypadku, po wydaniu postanowienia należy wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności, tak by wydane przez postanowienie mogło być wykonane. Owo postanowienie ma bowiem charakter tytułu egzekucyjnego, a co za tym idzie dla jego wykonania przez organ egzekucyjny niezbędne jest jego przekształcenie w tytuł wykonawczy. Nie uzyskanie tego tytułu uniemożliwia podjęcie działań przez organ egzekucyjny w trybie postępowania cywilnego. Nie jest konieczne występowanie o nadanie klauzuli wykonalności w przypadkach zabezpieczeń nie wymagających trybu egzekucyjnego. Jak wynika z brzmienia art. 743 § 2 kpc, zdanie drugie odnoszące się do postanowień podlegających wykonaniu w inny sposób aniżeli w drodze egzekucji, którego błędną wykładnię zarzuca skarżący „Podstawą przeprowadzenia postępowania jest wtedy postanowienie zaopatrzone z urzędu przez przewodniczącego we wzmiankę o wykonalności.” Dodał też, że wpis hipoteki przymusowej wymaga postanowienia opatrzonego we wzmiankę o wykonalności, „zamieszczenie wzmianki o wykonalności postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia powinno nastąpić przy takich formach zabezpieczenia, których zrealizowanie wymaga podjęcia czynności przez inny podmiot niż organ egzekucyjny i zachodzi potrzeba wykazania przed nim przez uprawnionego, że postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu. Na gruncie art. 747 kpc, który wymienia możliwe sposoby zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, zaopatrzenie postanowienia o zabezpieczeniu we wzmiankę o jego wykonalności powinno dotyczyć obciążenia nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową ustanowienia zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu, obciążenia statku albo statku w budowie hipoteką morską, a także ustanowienia zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadną.

Nie sposób bowiem zaakceptować stanowiska Sądu pierwszej instancji co do konieczności uzyskiwania przez prokuratora, który wydał postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym, w postaci obciążenia hipoteką przymusową nieruchomości podejrzanego, wzmianki o wykonalności dokonywanej przez sąd, w trybie art. 743 § 2 kpc.

Jak stanowi art. 25 § 1 i 2 kkw wykonanie postanowień o zabezpieczeniu roszczeń cywilnych będących przedmiotem postępowania karnego oraz grzywny następuje według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Do wykonania takich postanowień, w tym wymienionego na wstępie, znajdują więc zastosowanie normy prawne zawarte w art. 743 § 1 i 2 kpc.

Zgodnie z art. 743 § 2 kpc, jeżeli z uwagi na swą treść postanowienie podlega wykonaniu w inny sposób (to jest nie w drodze egzekucji), stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tego sposobu. Podstawą przeprowadzenia postępowania jest wtedy postanowienie zaopatrzone z urzędu przez przewodniczącego we wzmiankę o wykonalności.

W ocenie Sądu Okręgowego należy przyjąć, że w odniesieniu do postanowień prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym, które zgodnie z art. 462 § 1 kpk są natychmiast wykonalne, prokurator ów pełni rolę przewodniczącego z art. 743 § 2 kpc i jest uprawniony do opatrzenia takich postanowień wzmianką o wykonalności.

Zważenia w tym przedmiocie wymaga, że w zakresie owej wzmianki sąd, który wydał postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, nie wydaje żadnego odrębnego rozstrzygnięcia - w formie postanowienia, a jedynie przewodniczący winien opatrzyć takie postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wzmianką o wykonalności.

Skoro, więc w postępowaniu przygotowawczym wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym należy do prokuratora (art. 293 § 1 kpk), to także on jest uprawniony, analogicznie jak przewodniczący w sądzie, do zamieszczenia przedmiotowej wzmianki.

Pokreślić trzeba, że przepisy kpk i kkw i wreszcie kpc nie przewidują żadnego szczególnego trybu nadania takiej wzmianki, w tym na wniosek prokuratora przez sąd. Ten ostatni swoje rozstrzygnięcia wydaje co do zasady w formie postanowienia. Wydanie takiego, w przeciwieństwie do nadania klauzuli wykonalności, nie przewiduje w zakresie wzmianki o wykonalności żaden przepis kpc.

Wreszcie w żadnym razie konieczność uzyskiwania takowej wzmianki nadawanej przez sąd nie wynika z treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2007 roku (I KZP 35/07), gdzie przedmiotem rozważań i rozstrzygnięcia był kwestia wykonania postanowień prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym podlegających wykonaniu w drodze egzekucji.

W tym stanie rzeczy, przy uwzględnieniu, że o ile sąd wieczystoksięgowy nie jest uprawniony do merytorycznej kontroli postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, stanowiącego podstawę wpisu do księgi wieczystej hipoteki przymusowej, o tyle powinien zbadać, czy orzeczenie takie zawiera wszystkie dane konieczne do dokonania wpisu i czy „z przyczyn technicznych” nadaje się do wpisu (tak: SN w postanowieniu z dnia 22 stycznia 2010 r., V CSK 230/09, LEX nr 688051), skonstatować należało, że w rozpoznawanej sprawie, postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym zostało wydane przez uprawniony do tego organ, określa w sposób wyczerpujący zakres i sposób zabezpieczenia oraz podmiot, na rzecz którego hipoteka ma być ustanowiona. Dodatkowo nie zachodzi rozbieżność w oznaczeniu nieruchomości między treścią przedmiotowego orzeczenia a treścią wniosku o wpis i treścią księgi wieczystej. Nadto postanowienie zawiera wzmiankę o wykonalności, o jakiej mowa w art. 743 § 2 kpc. Wzmianka taka została bowiem umieszczona pod uzasadnieniem przedmiotowego orzeczenia i podpisana przez prokuratora prowadzącego postępowanie.

Uwzględniając powyższe, przedmiotowe orzeczenie stanowi wystarczającą podstawę wpisu hipoteki przymusowej i stąd, na podstawie art. 386 § 1 kpc, w zw. z art. 13 § 2 kpc, orzeczono jak w sentencji postanowienia.